

Šola v Ul. Donadoni

Nedeljo je bilo v slovenski osnovni šoli v Ul. Donadoni vse polno obiskovalcev, ki so si z velikim veseljem in zadoščenjem ogledali številna ročna dela in risbe.

Zaključni prireditvi slovenske osnovne šole v Ul. Donadoni so v nedeljo popoldne nastopili tudi ti mali harmonikarji iz II. razreda, ki so želi velik uspeh.

Ena iz učencek iz IV. razreda slovenske osnovne šole v Ul. Donadoni so lepo podali enodejanko »Nogometna zoga« in so se na odru počutili kot doma.

Ričmanje Prih, kosarice, vaze, risbe in zvezki v osnovni šoli v Ričmanjih, ki vsako leto priredi lepo razstavo ročnih del svojih učencev.

Proršt Razstava ročnih del je privabila številne domačine, starše in odrasle, pa tudi solarje, ki so občudovali lepe izdelke in risbe.

Prizor iz enodejanke »Sestrin varuha«, ki so jo podali učenci tretjega razreda slovenske osnovne šole v Ul. Donadoni v nedeljo popoldne

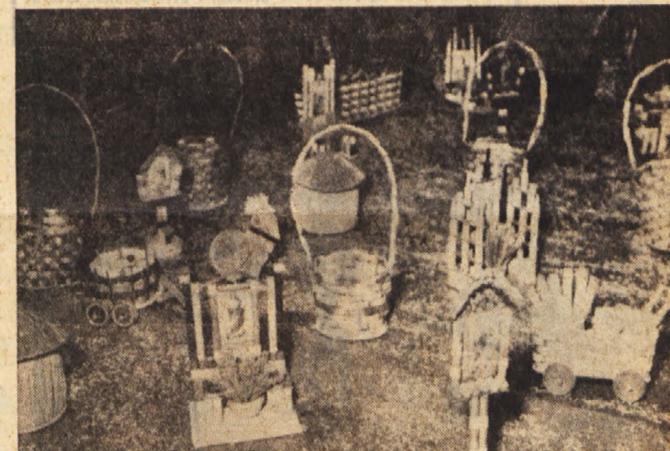
Šola pri Sv. Ivanu

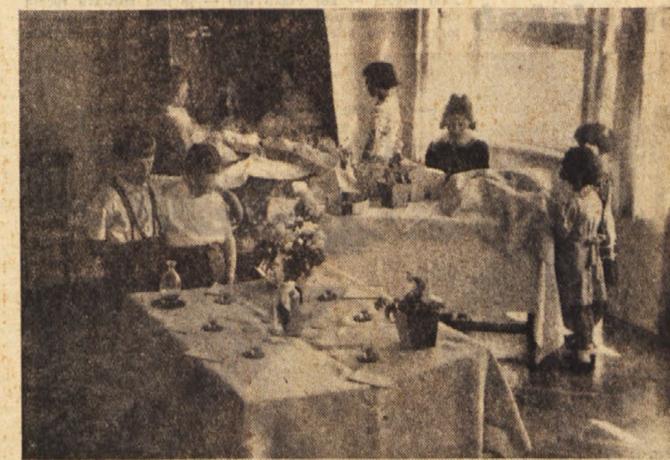
Tudi letos je razstava osnovne šole pri Sv. Ivanu obsegala tri učilnice, v katerih je bilo razstavljenih več sto ročnih del in risb

Izredno lepo delo učenk in učencev IV. in V. razreda, ki so ga vsi obiskovalci občudovali: prt, kosarice in pirhi z narodnimi motivi.

Tudi najmlajši gojenci otroškega vrta pri Sv. Ivanu so razstajljali svoja ročna dela, kosarice, vozičke, torbine itd.

Pesek Čeprav šola na Pesku, ki jo obiskujejo otroci s Peska, iz Gročane in Drage, nima dosti učencev, je bila razstava zelo lepa in bogata

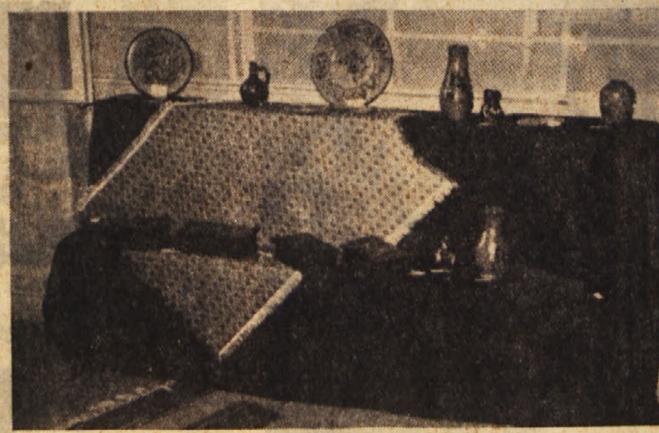
RAZSTAVE in prireditve na naših šolah

Kot vsako leto so tudi letos ob koncu šolskega leta priredile slovenske strokovne in osnovne šole ter otroški vrtci zaključne šolske prireditve in razstave. Poleg šolskih spraveval, ki so jih učenci prinesli domov, tudi te prireditve in razstave dekliških in deških ročnih del prikazujejo uspehe naših otrok in vzgojiteljev v preteklem šolskem letu, so v spodbudo učencem in v zadoščenje staršem. Vsak, ki sta mu pri srcu naša šola in napredek naše mladine, se ob prireditvah in ogledu razstav razveseli ter pohvali naše učiteljice in učitelje za njihovo skrb in požrtvovalnost pri vzgoji naših otrok. Vsak uspeh šole je zgovorno spravevalo za učitelja: po teh uspehih starši in vsa javnost ocenjujejo naše vzgojitelje. Dosedanji uspehi pa dokazujejo, da naša šola, kljub različnim težavam in zaprekam napreduje. Naši starši lahko mirne duše in s polnim zaupanjem pošiljajo svoje otroke v slovensko šolo, ne samo zaradi tega, ker je to njihova narodna in moralna dolžnost, ampak tudi zaradi dejstva, da jim slovenska šola jamči, da bodo otroci dobro vzgojeni in si pridobili čimveč potrebnega znanja. Naši nasprotniki uporabljajo vsakovrstna sredstva, spletke, grožnje, obrekovanja in laži, da bi zatrli našo šolo, da bi čimbolj skrhli vpisovanje v osnovno in srednjo slovensko šolo, ker dobro vedo, da narod brez svoje šole je narod brez bodočnosti. Zaradi tega smo tako ljubosumni na svojo šolo, kot na punčico svojega očesa in prav zaradi tega se veselimo vsakega njenega napredka.

O letošnjih zaključnih prireditvah nekaterih šol smo že poročali, o drugih pa se bomo sproti. Povsod so učilnice in dvorane ob takih prireditvah polne staršev in svojcev, ki z velikim zadoščenjem gledajo in poslušajo svoje malčke, kako lepo recitirajo, pojo in igrajo. Prijetno je materi, ko se njen sinko ali hčerka dobro odreže na odru in ploska vsa dvorana, ali ko obiskovalci občudujejo lepa ročna dela in vprašujejo, kdo je to napravil. Tudi to je zasluga mater in očetov, če se njihovi otroci odlikujejo v šoli, saj je šolska vzgoja brez domače vzgoje in skrbi staršev nepopolna. Prireditve in razstave pa so poleg vsega tega tudi velikega vzgojnega pomena za šolsko deco. Razstave ročnih del in prireditve niso sad enega dneva. Skozi vse leto učenci in učence v določnih urah rišejo, izrezujejo, lepijo, cipkajo in sivajo, na razstavo pa pridejo le najboljša in izbrana dela. Že to, da pride njegovo delo na razstavo, je zadoščenje za učenca. Ob pogledu in primerjavi z deli drugih sosoincev pa dobi spodbudo, da napreduje, da se potem še bolj potruji, da bolj pazi na svoje zvezke itd. Se več truda učiteljev in učencev pa zahteva zaključna šolska prireditve. Pouk raznih predmetov ne sme pri tem trpeti, najti pa je treba dovolj časa in dobre volje, da se vsak nauči svojo vlogo v igri, besedilo te in one pesmi, kretnje v baletu in napeva raznih pesmic. Koliko vaj, da gre potem vse lepo gladko brez treme in jecljanja.

Skromni in zasliani so odri, majhne dvorane in učilnice, kjer otroci nastopajo, da pokažejo, kaj vse znajo in kaksne talente imajo v svojih vrstah, toda take prireditve, kljub ysem pomanjkljivostim, so vsem najbolj všeč, otrokom pa ostanejo za vedno v spominu. Marsikaterega od teh otrok, ki ga zdaj poslušate in gledate na odru, ko bo odrasel, ga bo spet mikalo na oder, pa bo postal član dramske skupine ali pevskega zbora. In ko bo v letih, bo kot vi pripovedoval, kako je bilo lepo v njegovih otroških letih na šolskih prireditvah.

A. B.

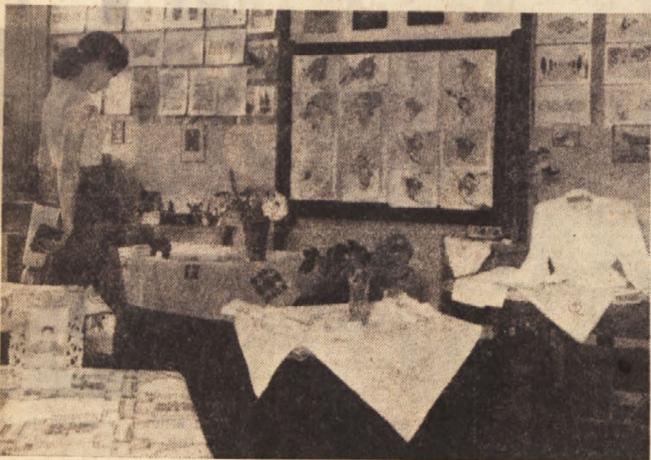

Lonjer-Katinara Najlepsi del razstave na Katinari, ki je obsegala dve učilnici in ves hodnik, je bil kotiček z narodnimi motivi.

Boljunec Učenci in učence si hočejo še enkrat ogledati svoja in druga ročna dela, zvezke in risbe na razstavi v Boljuncu.

Ob naši obali

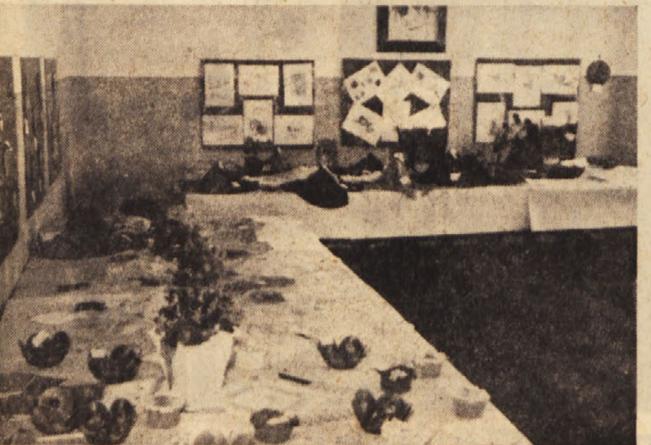
Barkovlje Razstava v dveh učilnicah osnovne šole v Barkovljah je bila lepo urejena, polna ročnih del v narodnih motivih, risb in zvezkov.

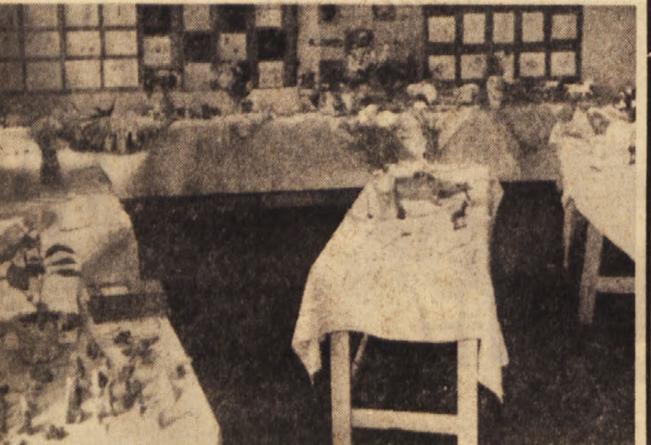
Prosek Razstavo na Proseku so priredili v dveh učilnicah osnovne šole, ker so učenci s Proseka in Kontovela napravili več lepih izdelkov.

Sv. Jakob Zelo bogata — kot vsako leto — je bila razstava ročnih del v slovenski osnovni šoli pri Sv. Jakobu od sobote do torška, ko so bile razstavljeni tudi dela nižje sred. šole.

Škedenj Škedenjski učenci in učence so med šolskim letom pripravili čedna ročna dela, ki so jih v soboto in nedeljo obudovali obiskovalci na razstavi.

Sv. Ana Lepa je bila tudi razstava slovenske osnovne šole pri Sv. Ani. Prevladovali so izdelki učenek, kot prti, pletenice itd.

Sesljan V soboto in nedeljo je bila razstava v osnovni šoli v Sesljanu. Deklice so napravile lepe prtiče, na razstavi pa je bilo največ risb.

Štivan Skupina učencev in učenek osnovne šole v Štivanu, ki so v soboto popoldne na zaključni prireditvi uprizorili enodejansko »Zamorca«.

Mladi baletki

Izredna točka sporeda zaključne šolske prireditve na slovenski osnovni šoli v Ul. Donadoni je bil prav gotovo nastop mladih baletk iz tretjega razreda, ki sta si osvojili številno občinstvo. — Mladi baletki, ki se mnogo obetata, sta Vera Kosovel in Darja Grobovšek.

Gol Skupina učencev in učenek, ki so v nedeljo uprizorili igr »Sirota Jerica«. Razstavo ročnih del pa so imeli nekaj dni prej.

Gabrovec Tudi v Gabrovcu so učenci otroškega vrtca in osnovne šole priredili skupno razstavo in zaključno prireditve. Na sliki perice, cvetličarke, mlekarice in pek iz osnovne šole.

Šempolaj Učenci osnovne šole in otroškega vrtca so s svojim skupnim nastopom v nedeljo in z razstavo ročnih del dokazali, da so zares marljivi.

Učenci in učence četrtega razreda slovenske osnovne šole v Ul. Donadoni so na zaključni šolski prireditvi lepo zapeli nekaj narodnih pesmi.

Poleg razstav osnovne in nižje srednje šole je bila pri Sv. Jakobu tudi razstava otroškega vrtca s prav čednimi deli najmlajših Sentjakobčanov.

Del razstave slovenske osnovne šole v Rožanu. Krasni izdelki učenek iz četrtega in petega razreda z narodnimi motivi — V ozadju keramike, dela učencev.

Zasedanje glavnega odbora CGIL in pereča gospodarska vprašanja

Posledice avtomatizacije - Potreba po uvedbi 40 urnega delovnega tednika - V Italiji največje nesorazmerje med povečanjem storilnosti in profita (32,7%) in povečanjem mezd (komej 4%)

Prejčevravnim se je v Rimu sestel na zasedanje Glavnega odbora Italijanske splošne zveze dela (CGIL), na katerem je Giuseppe Di Vittorio podal poročilo na sledeto temo: «Okrepiti CGIL za vedno bolj učinkovito borbo italijanskih delavcev». Gre za prvo zasedanje po IV. zveznem kongresu, na katerem so sprejeli nekatere bistvene popravke dotedanje sindikalne linije, ki je bila povzročila vrsto neuspehov te najmočnejše italijanske sindikalne organizacije. Na omenjenem kongresu so predvsem obsodili pomanjkanje notranje demokracije v dotedajni sindikalni dejavnosti, zlasti pa njeno sektaštvo, ki je imelo svoje korenine v blokovski politiki Sovjetske zveze in vodstva KPI. Spritno neuspehov take politike, ki se je negativno odražala tudi na torkiču borbe, je poslednji kongres CGIL temeljito revidiral svoje dotedajno politiko in sorojeil vrsto važnih sklepov. Na tem prvem zasedanju Glavnega odbora so pregledali dosedanje rezultate nove poti, da bi mogli določiti novemu položaju ustrezne naloge sindikalne organizacije.

V uvodu se je Di Vittorio dotaknil rezultatov upravnih volitev in poudaril zmago levičarskih strank ter poraz skrajne desnice in predstavnikov etrojne gospodarske zveze, ki so doživeli poraz tudi zato, ker so tudi katoliški delavci glasovali proti njim na listah krščanske demokracije. Značilno je glede tega primer Milana, kjer je združenje katoliških delavcev (ACLI) doseglo uveljavljanje svojih kandidatov in poraz kandidator buržoazije, ki so jih vključili v demokratsko listo.

Ta okoliščina dokazuje, da obstaja neko temeljno stališče, ki se glede na njihovo politično in sindikalno usmerjenost, kar odpira pot za delne in splošne sporazume med različnimi sindikalnimi in socialnimi organizacijami, vstevši tudi ACLI.

Di Vittorio je nato poudaril tudi zahtevo po enotnosti, ki je osnovna značilnost dejavnosti CGIL. Morda se ni dozorel čas za širše enotne nastope, skušajo pa ne se do sedaj delni sporazumi, ki na preprečijo, da bi se delavci predstavili razvojnemu predvsem nastopajočim kapitalisti. S tem v zvezi je Di Vittorio dejal, da CGIL povzroča svoj sklep, da ne bo v tovarniških odborih (tudi kjer je v večini) pristajala na ločene razgovore. Isto stališče naj bi zavzele tudi druge sindikalne organizacije.

Splošni in tudi delni sporazumi med sindikalnimi organizacijami so, po mnenju Di Vittoria, tem bolj nujni v tem trenutku, ko gre za neko zredno važno vprašanje. Gre namreč za vprašanje avtomatizacije in mehanizacije, ki

POUČNI SPREHOD PO JEZIKOVNIH OBMEJNIH KRAJH TERSKIH SLOVENCEV

Zemljo jim odnaša voda kostanje pa je uničil črv

Po nalivih je njiva podobna cesti, kjer so ravnakar nasuli nov gruč - In vanjo sadijo krompir, koruzo in fižol - Mnogo družin je odšlo v svet, domačije pa jim počasi razpadajo

2. Tudi drugi v Italiji obstajajo možnosti takega znižanja delovnega tednika — je nadaljeval Di Vittorio — in primeri v tovarnah FIAT in Olivetti nam to potrjujejo. Po mnenju CGIL je treba predstavljati drugo revolucijo v industriji, kar more povzročiti naraščanje brezposelnosti.

Delavski razred ne sme nprotivati tehničnemu napredku, njegov cilj mora biti v tem, da ga spremeni v socialni napredek tako, da imajo od tega korist i delavci i strošniki, in ne le omejene skupine velekapitalistov. Treba je torej doseči, da uveljavljajo nove tehnike postopkov, ampak da jo celo zmanjša. Glavni pti, da to dosežemo, sta dve: zmanjšanje delovnega tednika in znižanje cen. 40-urni delovni tednik zahteva v svetovnem merilu Svezotna sindikalna zveza, CISL in zveza krščanskih delavcev. Tudi v Italiji se vse tri sindikalne organizacije strinjajo v tem, da ga zahtevajo. V Italiji je to vprašanje zlasti pereča za rudarje in za metalurške delavce v plavžih.

A tudi drugod v Italiji obstajajo možnosti takega znižanja delovnega tednika — je nadaljeval Di Vittorio — in primeri v tovarnah FIAT in Olivetti nam to potrjujejo. Po mnenju CGIL je treba

2. In tako smo prišli do prvih hiš naselja Podkras ali kot mu tudi pravijo Gorenje Avšje. Večina teh nekaj hiš je zapuščena in deloma v razpadu, kajti prebivalci so te manj priljudne, da ne rečemo uboge kraje zapustili in odšli v tujino, kjer so dobili zaposlitev in kruh in niso več mislili na povratek. V nekaterih hišah pa le prebivajo ljudje, ki in obdelujejo ono trdnico zemlje, ki jo imajo v bližini.

Vprav ko sem prišel sem, sem našel na delo na polju. Sicer sta bila tu poleg nekaterih žensk tudi dva moška, eden še mlad in krepak. Pozdravil sem jih in jih nagovoril v nekakem njihovem narečju, toda oni mladi mož z rdečkasto brado se je kaj zavestno postavil, da zna bolj govoriti slovensko kot se tod govori, da se potem z menoj je laže sporazumel. Povedal je, da je bil med zadnje vojne v Ljubljani in tam nekdaj v bližini. In tako se je bil prividal bolj govornici in pri tem spoznal, da je istega

porekla. Tako smo se malo porazgovorili. Tudi ostali, ki so poslušali, da bi kaj umeli, so bili veseli tega, le žal jim je bilo, da se niso mogli tako odrezati kot njihov tovarniški delavci.

Nato sem se poslovil in stopil v malo niže ležeče naselje Avšje, kjer sem že od prejšnjih obiskov znan v neki družini zaradi mojega folklornega raziskovanja.

Toda našel sem malone vse hiše zaprte. Ljudje so bili na njivah. Le v neki bližnji hiši sem našel starčka, ki sem ga poznal še od prej. In tako sem hotel tu preveriti, ali je ona lepa domača pesem, ki jo pojo na Bregu in po teh zadnjih slovenskih vaseh, zares izvira in ne prenesena iz furlanskih krajev.

Ta pesem «Ano drejce te kripo, kripo...» je bila priobčena z dvoglasnim napevom v «Jadranskem koledarju» za leto 1953. Tam moč ni je na moj ponovni poziv zavredil, da je on, ki ima nad 80 let, ko je bil še mlad, slišal od starejših ljudi, da si

ČIK in DIM

Dober fotograf najde povsod primeren objekt. Na sliki dva stebrička dima s cigaretnega ogorka na pepelniku

Četrtek kotiček • Žena • otrok • dom • gospodinjstvo • moda •

PROSTA CONA V GORICI SLUŽI LE INDUSTRIJCEM

Hudo izkoriščanje delavk v industriji slašic in likerjev

Industriji najraje zaposlijo mlada dekleta, ki delajo dnevno tudi po 12 ur - Nadur jim ne plačajo, pač pa jih odpustijo, ko pridejo do zadnjega, najvišjega poviška v plači

Z zakonom o prosti coni v Gorici, ki je bil sprejet 1. decembra 1948 in ki nosi številko 1433, so se po dosedajšnjih ugotovitvah okoristili predvsem kapitalisti, ki so v Gorici ustanovili podjetja, za izdelavo blaga, ki je oproščeno carine prav na osnovi omenjenega zakona.

S tem zakonom so predstavniki oblasti obljubili prebivalstvu Gorice, posebno delavskemu sloju, da bodo zaposleni prišli do zaposlitve. Gorica in vsa gorška pokrajina je namreč po številu pokrajinskih med prvimi pokrajinskimi v Italiji. Z zakonom o prosti coni je bilo upati, da bo prišlo do olajšanja brezposelnosti, da bodo v Gorici zrasla nova podjetja, ki bodo zaposlila nove delovne moči.

Kmalu je zraslo nad 20 podjetij za izdelavo slašic in likerjev; mnogi podjetniki so prišli iz Trsta in drugod, mnogi so bili tudi istrski begunci. Mnogi so upali na zaposlitev, toda prebrisan podjetniki, ki so dobro izračunali koristi proste cone, so zaposlili le mlada dekleta, od katerih je malo katera presegla 16 let starosti.

Delo v industriji slašic in likerjev ni lahko; potrebna je preciznost in vzdržljivost. Urnik je različen od podjetja do podjetja, toda povprečno so lastniki uvedli urnik, ki presega normalni 8-urni delavnik. Dekleta delajo po 10 ali tudi 12 ur, v knjigo socialnega zavarovanja pa jim gospodar napravi le skromnih 6 ur, s katerimi v primeru odpusta nimajo niti pravice do brezposelne pomoči. Kako se boriti proti nesramnim lastnikom industrije za slašice in likerje?

Zaposlena dekleta in žene so poskušale podvzeti se marsikatero akcijo, toda brezposelnosti je velika in tudi podpora sindikatov, razen Delavske zbornice, premejnata; zgodi se celo, da se eden ali drugi izmed sindikatov (UIL ali CGIL) ne zmeni za zahtevo nezaposlenih delavk, ker se nade za zameriti kapitalistu.

Lastniki teh podjetij se po

služujejo raznih mahinacij, da uslužbenkam ne izplačajo, kar so s trdim delom zaslužile. Kot smo že omenili dekleta delajo tudi po 12 ur dnevno, toda mišče, razen dveh 20 podjetij, ne plača nadur ko zahteva zakon. Kdor protestira, je odpuščen. Tak primer je bil v podjetju za izdelavo slašic, katerega lastnik je neki begunc z Reke, Zaposleni delavci, oče dve otrok, je delal po 9 ur dnevno, toda uradnica mu je izročila plačo samo za 8-urni delovni čas. Mož je protestiral, toda kmalu so ga odpustili z izgovorom, da ni sposoben za delo. Dogodi se, da dekleta, ki so stopila na delo s 14 letom, gospodar odpusti takrat, ko bi morale prejeti zadnji in največji povisek. Odpustitev delavke se boje protestov in prepričev ter poje sindikalne organizacije v spor, menijo, da so vsi lastniki tovrstnih podjetij povezani med seboj in zanje nikjer, niti v drugih podjetjih ne bo dela, če se le enkrat zamerijo svojemu bivšemu gospodarju.

Tak in še slabši je položaj zaposlenih deklet in žene v industriji slašic in likerjev v Gorici. Morda bi kdo lahko rekel, da ta industrija ne nese, toda pogatki iz leta — pa če prav ne gre za uradne podatke — kažejo, da sta omenjeni industrijski panogi z oprostivitvijo carine v šestih letih prihranili za Spirit, sladkor in kakao 1.915.548.000 lir, dočim sta v istem obdobju investirali v obse industriji le 855.162.565 lir. Iz tega sledi, da je vsa industrija slašic in likerjev samo z oprostivitvijo carine na podlagi zakona o prosti coni v šestih letih plačala vse stavbe in stroje ter še delovno silo povrhu. Industriji v likerjev in slašic niso za vsi koro, ki jo je dala država, niti niti pol lire investicije. Zaradi tega bi bilo naravno, da lastniki teh podjetij povečajo skromne mezde svojih uslužbenk in jim priznajo vse nadure. Gorške oblasti, posebno urad za delo, bi se

morale bolj temeljito poznamati za položaj zaposlenih v industriji slašic in likerjev.

Mednarodni kongres žena - delavk

Danes se prične v Budimpešti prvi mednarodni kongres žena-delavk, kateremu bodo prisostvovali predstavnice žena raznih držav. Kongres bo trajal tri dni in na njem bodo žene razpravljale o številnih problemih.

Tudi nova Delavska zbornica iz Trsta je poslala v Budimpešto dve predstavnici izaskih delavk. Tržaški delegatki bosta na kongresu poročali o položaju žena v tržaških podjetjih.

Če potrebujete vlečeno testo za kuhane struklje, tedaj vzemi za testo jajce. Če pa potrebujete testo za pečen štrleček, vzameš lahko samo kosček presnega masla ali žlico olja. Kadar hočeš testo razvleči, ga deni na z moko potresen prt, ga malo razveljaj in da ga laže razvlečeš, ga pomazi malo z oljem ali z raztopljenim presnim maslom. Razvleči ga tanko in pazi, da se ti ne trga.

Z uničevanjem muhi si varujemo zdravje

Če smo umorili eno muho spomladi, je več vredno, kot če jih umorimo v avgustu na tisoče

Muha se neverjetno hitro množi. Dognano je, da ima ena sama muha v treh mesecih okoli 100 milijonov potomcev. V preteku petih mesecev in pol štejejo 9 rodov muh. Mnogoži se pa takole: Prvi rod 2 muhi, drugi 120 muh, tretji 7200 muh, četrti rod že 432.000 muh itd. Zato ni vseeno, kdaj začnemo z zatiranjem muh. Storit moramo to prej, preden njihova ogromna razmnožitev ne onemogoči vseh naših obrambnih ukrepov. Če smo ubili eno muho marca ali aprila, pa tudi maja, je več vredno, kakor če jih pokončamo na tisoče v juliju ali avgustu.

Zatirajmo muhe takoj, ko se pojavijo in ne pustimo jim niti trohice hrane, ki jih privablja. Pazimo na najstrožjo čistočo. Obešajmo lepšji papir in nastavljamu posode z milnico povsod kamor zahanjajo. Zelo uspešno sredstvo je DDT prašek. Če so se muhe priptele v sobo jo zametnimo in prepodimo skozi priprto okno. Se bolje seveda, če jih polovimo. Odprta gnojišča in stranice kjer se pasajo roji muh, ki potem prihajajo v stanovanja, razkužujemo pogosto s tem, da potresemo večkrat živo apno po gnojiščih in stranistih jama.

V hlevu je največja muholovnica šop praproti, ki jo obesimo sredi hleva. Čež noč se spravijo muhe v praproti. Zato polegno zgradaj jutraj široko vrsto čeznja, da muhe polovimo in pomorimo.

Ne pozabimo nikoli, da spadajo muhe med najhujše sovražnike človeštva. Nevarne so kot prenašalke bolezenskih kvt ali bakterij, ker živijo muhe povsod, kjer so gnezda bacilov. Povsod sedajo in si nabirajo nesnago na noge ali zadek. S hrano, ki jo dobivajo muhe na takih krajih, vsestavijo tudi bacile, ki se v muhah množijo po mili volji. Človek, ki ima grižo, tifus ali kako drugo nalezljivo bolezen, izloča pogosto z blatom tudi bolezenske kalč. Če sede muha na tako blato in leti potem drugam, prav gotovo prenese bolezen. Zato varujemo živila pred muhami in razkužimo in očistimo stvari, ki so jih muhe onesnažile.

Zatirajmo muhe sedaj, ko so se začele šele pojavljati. Kuhinja, jedilna shramba, gostilniška soba brez muh, čista gospodinjstva, gospodarska poslopja, dvorišča in hlevi brez muh pa gospodarju! Boj muham torej, da zavarujemo zdravje družini in živini.

NEDELJSKO PECIVO Češnje s sirom

12 jaci, pol kg sira ali skute z žlico smetane, nekaj žlic drobtin, pol pecilnega praška, kromčič česenj, sladkor in dišave

Rumenjake z žlico sladkorja dobro razpeti, prideni sir, žlico smetane, limonovo lupino, ščepec cimeta, malo soli, nekaj žlic kruhovih drobtin, nazadnje primesaj še iz dveh beljakov trd sneg in polovico pecilnega praška. Dobro premešano stepi v pomazan plitev model ali kozico, povrhu pa potrosi kromčič česenj, ki si jim prej odstranila koščice. V vroči pečici naj se peče eno uro. Pečeno potrosi s sladkorjem. Serviraj lahko toplo ali mrzlo.

Ocvrti rezki iz konjskega mesa

Meso drobno sesekljaj ali zmelji na mesozemnici, posoli, popoprjaj, pridaj prav malo sesekljane limonove lupine, čisto malo česna in na drobne kockice narezano prekajeno slanino. Dobro z rokami obdelaj in oblikuj male hlebčke, jih povaljaj v razpetem jajcu in v drobtinah ter v vroči masli ocvrti. Zelo bodo dobri, če boš vrela nekaj konjskega in nekaj svinjskega mesa.

PREJELI SMO

Jan De Hartog, MORJA SIROKA CESTA (V knjigi je objavljen samo tretji roman trilogije: Thalassa.) Prevedel Božo Stopar. Cankarjeva založba. Ljubljana 1956.

Herodot iz Halikarnasa — ZGODBE, Drugi del. Poslovenil Anton Sovre. Državna založba Slovenije. Ljubljana 1956.

OD SKRIVNOSTIH NAPITKOV DO SODOBNE ZNANOSTI

KAJ PRAVI ZNANOST O STARANJU ČLOVEKA

Povprečna življenjska doba se naglo veča na račun izboljšanih življenjskih razmer in seveda na račun medicinskih uspehov

Ohranite mladost — to je prav gotovo ena najmočnejših človeških želja. In to ne samo danes. To je bila tudi nekdaj, saj je skoro ni pravilnice, ki ne bi je govorila o dobrih vilah in turobnih čarovnicah ter o njihovih skrivnostnih napitkih, ki so jih dale svojim varovancem, da jim podaljšajo življenje ali celo ohranijo večno mladost. Te pravilnice nam potrjujejo, kako so ljudje od najstarejših časov cenili mladost. Zato ni čudno, da so poskušali vse mogoče, da bi si jo ohranili. Stari primitivni narodi niso uporabljali samo različnih napitkov in podobnih, ampak tudi manj nedolžnih sredstev. Ponekod so bili prebrani, da le kri mladeniča poživši starca in mu vrne mladostno moč.

Toda pustimo stare in leps pravilnice, pogledjmo raj, kaj pravi o mladosti in starosti sodobna znanost.

Človeško telo je sestavljeno iz milijonov ali celo milijard drobnih celic, ki neprenehoma odmirajo in se hkrati obnavljajo. Toda z leti človeško telo vedno bolj izgublja to sposobnost obnavljanja — starih celic je vedno več; človek se stara. Vendar bi naravni proces staranja trajal mnogo dlje, ko traja človeško življenje. Zdravniki, ki proučujejo to vprašanje, trdijo, da se telo zaradi staranja izčrpa šele tam nekje pri 180. letu.

Tudi se ne starajo vsi organi enako hitro. Na želosti pa so prizadeti najprej pravi najvažnejši, med katerimi srce, jetra, kostni mozeg, spolne žleze in drugi, ki odločilno vplivajo na dolgot človeškega življenja. Danes si prizadevajo, da bi ta naravni proces staranja zavirali. Mnogo je bilo poskusov na tem področju, toda le malo uspehov, čeprav so nekateri poskusi mnogo obetali. Tako je n. pr. pred leti nekeli francoski zdravnik presadil na 70-letnega starca spolne žleze mladega šimpanca. Starček se je vidno popravil, že po nekaj dneh se je dvignil iz postelje, kjer je ležal obnemogel več let. Vse njegovo telo je kazalo znake vidne pomladitve. Toda tri mesece po operaciji se je nenadoma zopet postaral in obnemogel;

RENE CLAIR: «OD NEMEGA DO ZVOČNEGA FILMA»

FILM BI SE MORAL ZAVEDATI SVOJE ODGOVORNOSTI IN POSLANSTVA

Rene Clair je eno najbolj poznanih imen v filmskem svetu, po svojem delu pa šteje poleg Carnea, Jeana Renoira in nekaterih drugih med utemeljitelje francoskega filmskega realizma. Zasluge si samo po svojih odličnih težnjah, temveč prav tako tudi po svojih iskrehih razmišljanjih o filmski umetnosti. Po njegovi knjigi «Od nemega do zvočnega filma» povzema eno najbolj zanimivih poglavlji. Tako-le pravi Rene Clair:

«Naj film razjedajo bolezenske klice. Naravnost korak pa se ga loteva denarna bolezen. Spraviti filmsko industrijo na noge je bila dražja reč. Zato denar odloča o njeni proizvodnji. Denar je omogočil filmski industriji velike tehnike možnosti, denar pa skrbi tudi za ogromno propagando, ki jo vsiljuje emilijonom gledalcev v tisočih dvoranah. Vse te odbovne so spravile navsezadnje film v jarem denarja.

Posledice tega si lahko mislimo, manj pa je znano, da denar napravi poslušne tudi filmske umetnike. Režiserjem, pisateljem scenarijev in igralcem svetovnega imena ponujajo večkrat velikanse denarje. Če ponudbe sprejmejo brez prihranka, lahko postanejo bogati ljudje, toda za film so skoraj vedno izgubljeni. Navadili so se, da lahko na lahek način mnogo zaslužijo in izgubijo moč in pogum, da bi udarili po mizi. Vsako poslušanje jim dobro plačajo, reklama jim nadomesti slavo, materialno zadovoljstvo ohromi njihovo tenkovestnost. Kolkoli najboljših umetnikov tako zahrbtno napade film! Kakšno močan mora biti tisti,

ki se postavi po robu temu zlu! Kdor je tako pogumen in pri tem nima posebne sreče, izgine v anonimnosti in zaigra se tisto malce zapuščanosti in svobode, ki si ju je s trudom priboril. Buren se plavz, obetajoče pogodbe, bombastične reklame, finančni polom, pozabljeno — to je pri filmu življenjska in grozalica, ki se prikaže na nebu kot komet.

«Kaj pomeni dober film? Neki obiskovalec kina je povedal takole: «Dober film je tisti, ki polni blaginje!» To je smrtna obsodba! Korak je, da je še med nami nekaj ljudi, ki sodijo bolj pametno, vendarle pa velikanski večina, ki od filma živi, misli tako kot naš obiskovalec. Če hoče kdo priti do denarja, ne sme predložit spravševati za sredstva, pa četudi so gledalci tisti, ki nosijo to breme. Kdo me bo vprašal, zakaj gledalci ne posežejo vmes kot usmerjevalci? Če bi bilo temu tako, bi si ne delali sivih las. Zal so te reči nekoliko bolj zamotane. Film učinkuje na večino gledalcev močneje kakor gledalciše. To so priznate tudi države, ki so film podredile cenzuri. Ta svoj ukrep se podprle z izrednim vplivom, ki ga ima film na ljudi. Če ima film resnično takšen vpliv in tolikšno moč, ali potem lahko vidimo, kako je nepismena praznota spravila očke publike na nizko ravno? Publika ni otrok, ki si ne želi drugega, kakor da se zabava. Kakšno se naj ta gnota postavi, v navadni ponudbi, ali v navedne povprečnosti, če pa njen kritični čut ni bil nikoli prebujen? Če človek želi takšno neodgovorno besediče-

«Snuojka ma mati» na (ona) sluhata meštu (močnik) 'na ne tjela me dati' na kapa (ali kuna — kaplje) mene».

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe!»

Ta pesem ima na tako preprosto besedilo tudi tak napev. Je že dobro, da je vsaj tako ohranjeno. Ko sem to preveril in zapisal, sem se vrnil preko teh dveh zaselkov na glavno pot dalje mimo Fratiča. Povsod pričakujejo ljudje, da se jim kaj reče ali plove in strmijo, ko zvedo poleg drugega, da imamo tu pri nas tudi slovenske sole in celo srednje. Od tod na levo se pride po stezi do domače cerkve sv. M. Magdalene. Ta je za vse vasi s položnih obronkov raztezajočega se vznožja Kvarnana. Desno pa pelje pot v Fiplen. Tukaj je tudi kremen in ker je poldan, zavijmo vanjo na prizgrike. Med razgovori v domačem narečju, v katere je bilo treba vpletati mnogo furlanskih izrazov, je krmatica, krepka in pametna ženska, izrazila željo v zvezi z razgovorom o domačih pesmi. Zelela je, če bi bilo mogoče, priskrbeti ji nekaj plošč s takimi pesmimi. Misel o narodni pripadnosti pri nekaterih se ni popolnoma izumrla, začenjajo se nekako zavedati. Zaradi pomanjkanja stalnih stikov z drugimi domačini, ki zaradi velikih terenskih ovir le redko zaidejo sem, so ti ljudje ločeni od svojih in navezani na furlanske kraje, posebno glede uradnih opravil, kupčije in prodaje pridelkov. Gotovo pa bo prišel čas tudi za te lezikovno in gospodarsko zaposlene kraje, da bodo dobili, kar jim pritiče, da se nekako dvignejo iz stanja, ki ni zavidiljivo. RIHARD OREL

«Ano drejce te kripo, kripo...» ano listje te ve, to ve, to ve (t. j. odpada, gre dol) ano mi semo ni tu vrinejo pristojno krajevno ime na pr. «Brijčeni za Breg, «Eplana» za Fiplan, «Aučanje za Avšje in «Fratičarje za Fratič».

Brijčeni, semo' ni moitri za dielati kase.

Tu pletejo namreč one velike kosce — oprtnike — za stjo in seno iz dnevnih šib.

2. Ano poti so kripe, kripo, ano nuojc (noč) na' ve', na' ve', (da ona gre, mine), ano mi sem' ni birbeni (navihanci) za hoditi ponoči.

Napev je torej domač, izven. Od kdaj bi bil, je težko dognati, pač se izroča od ro-

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Ano drejce te kripo, kripo...» ano listje te ve, to ve, to ve (t. j. odpada, gre dol) ano mi semo ni tu vrinejo pristojno krajevno ime na pr. «Brijčeni za Breg, «Eplana» za Fiplan, «Aučanje za Avšje in «Fratičarje za Fratič».

Brijčeni, semo' ni moitri za dielati kase.

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Ano drejce te kripo, kripo...» ano listje te ve, to ve, to ve (t. j. odpada, gre dol) ano mi semo ni tu vrinejo pristojno krajevno ime na pr. «Brijčeni za Breg, «Eplana» za Fiplan, «Aučanje za Avšje in «Fratičarje za Fratič».

Brijčeni, semo' ni moitri za dielati kase.

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

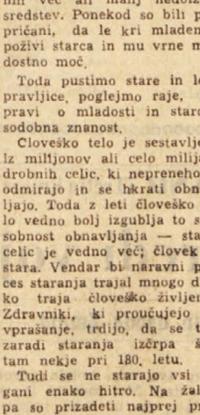
«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Ano drejce te kripo, kripo...» ano listje te ve, to ve, to ve (t. j. odpada, gre dol) ano mi semo ni tu vrinejo pristojno krajevno ime na pr. «Brijčeni za Breg, «Eplana» za Fiplan, «Aučanje za Avšje in «Fratičarje za Fratič».

Brijčeni, semo' ni moitri za dielati kase.

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

«Mouči, nu mouči, ti muoj sinik (ali sinie' — fant, deček), jutra bon ti dala 'e tebe».

Pravkar dospel knjige: Arsenjev: V sibirski tajgi L 650 Bevk: Črna srcaja L 720 Rousseau: Izpovedi II del L 840 Hartog: Morja široka cesta II del L 720 Kreft: Portreti L 1040

TRŽAŠKA KNJIGARNA

Trst - Ul. Sv. Franciška 20
Telefon 37-338

